

Forum Geodetów Powiatowych

Katowice, 29 – 30 lipca 2003 roku

Stanisław Adamczyk

Geodeta Powiatowy – Powiat Mielecki

Miejsce geodety w Urzędzie, Praktyczny poradnik kontaktów z władzami.

1. Służba geodezyjna

O umiejscowieniu służby geodezyjnej w Urzędzie z punktu widzenia formalnego przesądza *art. 6a, ust. 1 ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne, zgodnie z którym Służbę Geodezyjną i Kartograficzną stanowią:*

1) organy nadzoru geodezyjnego i kartograficznego:

- a) Główny Geodeta Kraju,*
- b) wojewoda wykonujący zadania przy pomocy wojewódzkiego inspektora nadzoru*

geodezyjnego i kartograficznego jako kierownika inspekcji geodezyjnej i kartograficznej, wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie,

2) organy administracji geodezyjnej i kartograficznej:

- a) marszałek województwa wykonujący zadania przy pomocy geodety województwa wchodzącego w skład urzędu marszałkowskiego,*
- b) starosta wykonujący zadania przy pomocy geodety powiatowego wchodzącego w*

skład starostwa powiatowego.

Geodeta powiatowy, powołany w wyniku reformy ustrojowej państwa wdrożonej w 1999 roku, stanowi istotne ogniwo w całości kształcie Służby Geodezyjnej i Kartograficznej. Geodeta powiatowy jest imiennym pomocnikiem organów władzy. Jego roli nie da się przecenić. To w powiecie tworzy się podstawową informację przestrzenną, w powiecie wykonuje się podstawowe zadania administracji geodezyjnej i kartograficznej a także zadania gospodarki nieruchomościami. Od geodety powiatowego, jego zdolności zawodowych, organizacyjnych, inwencji i tzw. „siły przebicia” zależy jak wygląda obraz „ geodezji” w powiecie, a zarazem jak ocenia się władzę powiatową – Starostę, bo przecież formalnie

organem realizującym w powiecie zadania z zakresu administracji rządowej, w tym zadania geodezyjne, jest starosta.

Według art. 7d do zadań starosty należy w szczególności:

- 1) prowadzenie powiatowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, w tym ewidencji gruntów i budynków, gleboznawczej klasyfikacji gruntów i geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu oraz dysponowanie środkami powiatowego Funduszu Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym,*
- 2) uzgadnianie usytuowania projektowanych sieci uzbrojenia terenu,*
- 3) zakładanie osnów szczegółowych,*
- 4) zakładanie i aktualizacja mapy zasadniczej*
- 5) przeprowadzanie powszechnej taksacji nieruchomości oraz opracowywanie i prowadzenie map i tabel taksacyjnych dotyczących nieruchomości,*
- 6) ochrona znaków geodezyjnych, grawimetrycznych i magnetycznych,*
- 7) prowadzenie powiatowych baz danych wchodzących w skład krajowego systemu informacji o terenie.*

Rola geodety nie ogranicza się wprost do realizacji zadań wynikających z art. 7d ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne. To także rola koordynatora a wręcz organizatora współpracy z:

- komórkami organizacyjnymi w starostwie,
- wieloma organami i jednostkami organizacyjnymi,
- urzędami gmin,
- wykonawcami prac geodezyjnych i kartograficznych,
- wreszcie, to zapewnienie odpowiedniej jakości i sprawności obsługi interesantów

w sprawach wynikających z zadań ustawowych.

Możemy to rozwinąć analizując zapisy poszczególnych artykułów ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne:

Art. 12. Wykonawca prac geodezyjnych i kartograficznych jest zobowiązany zgłosić do organów, o których mowa w art. 40 ust.3, prace przed przystąpieniem do ich wykonania, a

po wykonaniu prac przekazać powstałe materiały lub informacje o tych materiałach do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.

Od momentu złożenia zgłoszenia pracy do ODGiK do momentu przyjęcia materiałów do zasobu odbywa się kontrola wykonawcy i współpraca z nim, w celu zapewnienia przestrzegania przepisów prawnych i technicznych oraz zapewnienia jakości wykonywanych prac a w konsekwencji jakości zasobu. Odbywa się to poprzez:

- dopuszczenie do danej pracy wykonawcy z odpowiednimi uprawnieniami,
- sprawną obsługę zgłoszenia pracy,
- udostępnienie wszystkich niezbędnych materiałów z zasobu,
- właściwe, zgodne ze standardami oraz specyfiką lokalnego zasobu, wytyczne

do wykonania pracy,

- właściwą kontrolę wykonanej pracy.

Niejednokrotnie kontrola powinna odbywać się w terenie, jednak w obecnej sytuacji kadrowej i finansowej powiatów jest to niemożliwe. Ponadto brak jednolitych, aktualnych dla dzisiejszych technologii i sprzętu, standardów technicznych, utrudnia ośrodkom dokumentacji przyjmowanie opracowań do zasobu i odbywa się to różnie nawet w sąsiednich powiatach, powodując niepotrzebne nieporozumienia z Wykonawcą .

Jako geodeci powiatowi musimy jednak czuwać nad odbiorami prac przez ośrodek dokumentacji g i k. W szczególności, obecnie musimy zadbać o odpowiedni poziom przyjmowanych do zasobu opracowań wykonywanych przez firmy informatyczne dla potrzeb systemu IACS czy też opracowań związanych z GIS.

Art. 18. Rozpowszechnianie, rozprowadzanie oraz reprodukcja map, materiałów fotogrametrycznych i teledetekcyjnych, stanowiących państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny, wymaga zezwolenia starosty – w zakresie zasobu powiatowego.

W zasadzie nie ma w powiecie zamówień na materiały w celu rozpowszechnienia czy reprodukcji. Jednak w celu zapobiegania nadużywaniu wykorzystywaniu zakupionych map analogowych (np. skanowania i tworzenia własnych map numerycznych) należy umieszczać na tych materiałach klauzulę informującą o reprodukcji i rozpowszechnianiu wynikającą z przepisów Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 maja 1999 roku w sprawie określenia rodzajów materiałów stanowiących pzg i k,

sposobu i trybu ich gromadzenia i wyłączenia z zasobu oraz udostępnienia zasobu. (Dz.U. Nr 49 poz. 493).

Art. 21

1) Podstawę planowania gospodarczego, planowania przestrzennego, wymiaru podatków i świadczeń, oznaczania nieruchomości w księgach wieczystych, statystyki publicznej, gospodarki nieruchomościami oraz ewidencji gospodarstw rolnych stanowią dane zawarte w ewidencji gruntów i budynków.

2) Organy i jednostki organizacyjne realizujące zadania, o których mowa w ust. 1, współdziałają z organami Służby Geodezyjnej i Kartograficznej w zakresie utworzenia i sfinansowania systemu dostępu i wymiany danych między ewidencją gruntów i budynków a ewidencjami i rejestrami publicznymi prowadzonymi przez te organy i jednostki organizacyjne.

Zadanie geodety powiatowego jest w tym zakresie trudne do wykonania. Organy i jednostki organizacyjne realizujące zadania, o których mowa w tym artykule najchętniej sięgałyby nieodpłatnie po dane zawarte w ewidencji gruntów i budynków. Jednym ze sposobów wciągnięcia ich do współpracy jest szybka informatyzacja baz danych graficznych, następnie prezentacja możliwości szybkiego i sprawnego pozyskiwania informacji a nawet nieodpłatnego udostępniania baz na krótki okres w celu demonstracji działania dla różnych potrzeb.

Przy udostępnianiu z zasobu dokumentów do celów sądowych a szczególnie do ksiąg wieczystych należy zwrócić uwagę aby dokumenty te były opatrzone odpowiednią klauzulą organu prowadzącego ewidencję gruntów. Niezbędna jest przy tym współpraca z sądami rejonowymi z notariuszami.

Art. 23. Właściwe organy, sądy i kancelarie notarialne przesyłają staroście odpisy prawomocnych decyzji i orzeczeń oraz odpisy aktów notarialnych, z których wynikają zmiany danych objętych ewidencją gruntów i budynków, w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się decyzji, orzeczenia lub sporządzenia aktu notarialnego.

Przesyłane staroście odpisy dokumentów pozostawiają niejednokrotnie wiele do życzenia w swej treści w stosunku do potrzeb dla ewidencji gruntów i budynków. Można

poprawić ten stan przez bezpośrednie kontakty z sądami, kancelariami notarialnymi i innymi organami w celu omówienia tego problemu i dokonania potrzebnych uzgodnień.

Art. 24.

- 1) Informacje o gruntach, budynkach i lokalach zawiera operat ewidencyjny, który składa się z map, rejestrów i dokumentów uzasadniających wpisy do tych rejestrów.*
- 2) Informacje o gruntach, budynkach i lokalach zawarte w operacie ewidencyjnym są jawne. Informacji tych udziela się odpłatnie.*
- 3) Wyrys i wypis z operatu ewidencyjnego są wydawane przez organ prowadzący ewidencję gruntów i budynków odpłatnie na żądanie właścicieli lub osób fizycznych i prawnych, w których władaniu znajduje się grunt, budynek lub lokal, osób fizycznych i prawnych oraz innych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, które mają interes prawny w tym zakresie, a także na żądanie zainteresowanych organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego.*
- 4) Starosta zapewnia nieodpłatnie gminom oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w celu założenia i prowadzenia krajowego systemu ewidencji gospodarstw rolnych i zwierząt gospodarskich bezpośredni dostęp do bazy danych ewidencji gruntów i budynków bez prawa ich udostępniania osobom trzecim.*

Wielu urzędników spoza branży geodezyjnej mocno wierzy w dane zawarte w ewidencji gruntów i budynków. W szczególności bardzo często podmiot wykazany w rejestrze gruntów utożsamiają w zasadzie z właścicielem, a przecież wiemy, że nie zawsze jest to prawda.

Problemem jest usiłowanie uzyskania przez niektóre jednostki nieodpłatnie wyrysów i wypisów z ewidencji gruntów poprzez wywieranie nacisku na starostę. Wiele wysiłku i taktu wymaga od geodety przeciwstawienie się temu. Oddzielnym problemem, którym dziś wszyscy żyjemy, jest nieodpłatne przekazanie graficznych i opisowych baz danych ewidencji gruntów i budynków dla Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. To na powiecie ciąży obowiązek dostosowania baz do systemu ZSZiK. Z drugiej strony wygląda na to, że bardzo trudno będzie obronić się przed nieuprawnionym wykorzystywaniem tych baz przez osoby trzecie, w szczególności co do ich zakresu. Wymiana doświadczeń w tej kwestii to ważny punkt dzisiejszego forum.

Nie trzeba w tym gronie tłumaczyć szczegółów ale stwierdzić należy, że nie możemy „opuszczać rąk” lecz wspólnymi siłami bronić swojego dorobku, bronić branżę geodezyjną.

Art. 27. 1. Sieć uzbrojenia terenu podlega inwentaryzacji i ewidencji.

2. Inwestorzy są obowiązani:

- 1) uzgadniać usytuowanie projektowanych sieci uzbrojenia terenu z właściwymi starostami,*
- 2) zapewnić wyznaczenie, przez jednostki uprawnione do wykonywania prac geodezyjnych, usytuowania obiektów budowlanych wymagających pozwolenia na budowę, a po zakończeniu ich budowy – dokonanie geodezyjnych pomiarów powykonawczych i sporządzenie związanej z tym dokumentacji.*

Od naszej współpracy ze służbami architektoniczno – budowlanymi zależy powodzenie wykonania tych zadań. Mam na myśli poszczególne etapy realizacji inwestycji począwszy od mapy do celów projektowych, poprzez uzgodnienie usytuowania projektowanych sieci uzbrojenia terenu, wyznaczenie w terenie usytuowania obiektów budowlanych, aż do geodezyjnych pomiarów powykonawczych. W szczególności istotna jest poprawa sytuacji w zakresie inwentaryzacji powykonawczej obiektów, gdyż w dalszym ciągu są liczne przykłady, nie inwentaryzowania budownictwa mieszkaniowego osób fizycznych a na terenach wiejskich przyłączy wodnych itp. Z kolei współpraca z jednostkami branżowymi zarządzającymi sieciami uzbrojenia terenu powinna owocować wzajemnym przekazywaniem informacji o sieciach uzbrojenia terenu. Tymczasem są nadal przypadki oddawania do eksploatacji nowo wybudowanych lub remontowanych sieci przed ich przyjęciem do geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu.

Ważny jest dobór osoby przewodniczącego ZUDP oraz współpraca składu członków zespołu.

Należy zwrócić także uwagę na potrzebę ścisłej współpracy organów służby geodezyjnej i kartograficznej z organami administracji architektoniczno – budowlanej i nadzoru budowlanego, w celu powiązania ewidencji gruntów i budynków i ewidencji rozpoczynanych i oddawanych do użytkowania obiektów budowlanych, ze względu na konieczność aktualizacji danych ewidencji gruntów i budynków.

Art. 40.1. Państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny służy gospodarce narodowej, obronności państwa, nauce, kulturze i potrzebom obywateli.

Jest to bardzo ważny zapis ustawy, ale czy korzystamy z niego, czy umiemy go wykorzystać ? Wydaje się, że w tym względzie jest dużo do zrobienia w celu upowszechnienia wiedzy jak cenne informacje posiadamy w zasobie, bowiem materiały w zasobie stanowią źródło informacji o Ziemi, o przedmiotach jakie na niej się znajdują, ale również o zjawiskach jakie na niej zachodzą. Niezbędna jest w tym celu z naszej strony szersza prezentacja i promocja zasobu, a także marketingowe podejście do zasobu. Niezbędne jest też dążenie do zwiększenia zainteresowania ze strony Rady i Zarządu Powiatu postępowaniem technologicznym w przetwarzaniu informacji do postaci numerycznej, łatwej i dogodnej do wykorzystania przez administrację geodezyjną i potencjalnych użytkowników. To także źródło większych przychodów na rzecz FGZGiK.

2. Podatek rolny, podatek leśny, podatki lokalne a aktualność operatu ewidencji gruntów i budynków

Ustawa o podatku rolnym - art.1. Opodatkowaniu podatkiem rolnym podlegają grunty sklasyfikowane w ewidencji gruntów i budynków jako użytki rolne lub jako grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych, z wyjątkiem gruntów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza.

Dokonane w 2002 roku zmiany w ustawach: o podatku rolnym, o podatku leśnym oraz o podatkach i opłatach lokalnych, unaocznily nam jak ważna jest ewidencja gruntów i budynków chociażby w tym zakresie. Wiemy ile mamy z tego powodu zamieszania oraz uwag ze strony organów podatkowych i podatników. Znamy treść kontrowersyjnego stanowiska wspólnego Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Finansów w sprawie aktualizacji użytków w ewidencji gruntów. Stanowisko to nie rozwiało wątpliwości w tym zakresie. Uważam że na takim jak dziś forum powinniśmy powiedzieć sobie jak zachować się w tej kwestii.

Przede wszystkim, wszelkich zmian w ewidencji możemy dokonywać w ramach prawa zarówno geodezyjnego jak i postępowania administracyjnego. Myślę, że nie brakuje nam tu doświadczenia i mądrości. Z urzędu musimy sprostać błędy i pomyłki oraz niezgodności z przepisami Rozporządzenia w sprawie ewidencji gruntów i budynków. Natomiast inne zmiany, powinniśmy dokonywać z wniosku stron, po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego.

3. Gospodarka nieruchomościami

Istotną częścią zagadnień, za które jest odpowiedzialny geodeta powiatowy oprócz geodezji jest gospodarka nieruchomościami, realizowana najczęściej we wspólnej strukturze jednego wydziału. Podstawowe przepisy, z których wynikają zadania w tym zakresie, powierzone Staroście, oraz zadania własne Powiatu, to kodeks cywilny i ustawa o gospodarce nieruchomościami. Ograniczenia czasowe dzisiejszego Forum nie pozwalają zatrzymać się dziś dłużej nad tą częścią naszych zadań. Należy jednak zwrócić uwagę na niektóre z nich jak chociażby sprawy ewidencjonowania nieruchomości, gospodarowania zasobem, obrót nieruchomościami, odszkodowania za grunty zajęte pod drogi publiczne, regulacja stanu prawnego nieruchomości.

W zależności od struktury organizacyjnej w danym powiecie geodeta powiatowy jest odpowiedzialny najczęściej za gospodarkę nieruchomościami Skarbu Państwa i Powiatu.

W kwestii relacji pomiędzy geodetą a władzami, sensu largo, istotny jest fakt, że organem nadzoru w zakresie gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa jest Wojewoda, jako przedstawiciel rządu w województwie. Nadzór ten przejawia się nie tylko w sensie dosłownym np. w możliwości kontrolowania prawidłowości wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. Nadzór ten przejawia się również w uzależnianiu ważności czynności z zakresu obrotu nieruchomościami Skarbu Państwa od zgody Wojewody na taki obrót, czy też udzielaniu bonifikat od opłat.

Z kolei w zakresie gospodarki nieruchomościami Powiatu nie bez znaczenia jest fakt, że „ośrodkiem decyzyjnym” jest Rada bądź Zarząd Powiatu. Na tej płaszczyźnie rolą geodety powiatowego w wielu przypadkach jest dbanie o dokonywanie czynności z zakresu gospodarki nieruchomościami w sposób zgodny z prawem. Bowiem niejednokrotnie „ośrodek decyzyjny” z różnych przyczyn, najczęściej z powodu nieznamości szczegółowych regulacji prawnych, próbuje podejmować decyzje, w wyniku których dana czynność naruszałaby prawo bądź byłaby niezgodna z prawem.

Jednak poprzez pryzmat gospodarki nieruchomościami widzimy jakie jest odniesienie władz lokalnych do geodezji – o ile sprawy dotyczą bezpośrednio szerszego interesu powiatu i szerszego oddźwięku społecznego, o tyle władze widzą służbę geodezyjną, która te sprawy załatwia. Z uwagi na ten aspekt, a także wzajemne przenikanie się i uzupełnianie zagadnień gospodarki nieruchomościami i geodezji, a także z uwagi na bezpośredni dostęp do materiałów powiatowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, wreszcie z uwagi na większą sprawność wykonywania tych zadań, wydaje się celowym realizowanie tych

zagadnień łącznie, przez komórkę organizacyjną podległą geodecie powiatowemu. Uważam, że jest to w konsekwencji z korzyścią dla geodezji.

4. Podsumowanie

W Urzędzie geodeta pełni ważną rolę wynikającą z ustawowych zadań. Gorzej wygląda jednak ocena tej roli ze strony władz Urzędu, które najczęściej mają ważniejsze problemy do rozwiązania jak drogi, służba zdrowia, czy szkolnictwo. Spotykamy się nawet z takimi określeniami jak: „geodeci i tak sobie poradzą” albo nawet „przez te wasze przepisy ja tylko tracę wyborców”. Dobrze jest jeżeli chociaż władza nie przeszkadza nam w realizacji naszych zadań podczas gdy nie chce się w nie angażować. Z kolei niskie zarobki w administracji powiatowej nie zachęcają do pracy ani tych już zatrudnionych ani potencjalnych kandydatów. Z drugiej strony, w Urzędzie większość zadań jest związanych z przestrzennym usytuowaniem zdarzenia i dlatego często inni urzędnicy są bezradni bez pomocy specjalisty od tych zagadnień. Można wymienić wiele przykładów: ochrona środowiska, budownictwo, zarządzanie kryzysowe, wyłączenie gruntów z produkcji rolnej, podatki itp.

Dlatego, musimy dążyć do wypracowania takiej organizacji naszej służby i takich metod działania aby zarówno władze, jak i użytkownicy naszych informacji, byli coraz bardziej przekonani o potrzebie naszego istnienia, oraz o istotnej roli geodety w wielu dziedzinach gospodarki. Z drugiej strony, nie możemy nie widzieć zagrożeń jakie niesie chociażby obecny okres przygotowania do wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Mówiliśmy o tych zagrożeniach na Zebraniu Zarządu Stowarzyszenia „GISPOL” w dniu 13 czerwca w Warszawie, podczas omawiania Raportu krajowego o sytuacji w zakresie infrastruktury informacji geograficznej (SDI) w Polsce. O niektórych zagrożeniach pisze Pan prof. Zdzisław Adamczewski w ostatnim numerze Przeglądu Geodezyjnego, o innych, związanych z IACS, Pan Jerzy Przywara w „Geodecie” z lipca 2003, o jeszcze innych mówili koledzy w czasie obecnych obrad naszego Forum.

Każdy z nas ma swoje, każdy inne doświadczenia w tym względzie. Nie ma jednej recepty ani na stosunki z władzami ani na sposób rozwiązywania problemów. Dlaczego nie mielibyśmy wymieniać się tymi doświadczeniami między sobą, skorzystać z doświadczenia tego, który już dany problem rozwiązał ?.

Forum Geodetów Powiatowych może być pomocne samym Geodetom w ich pracy, ale powinno jednocześnie współpracować z Głównym Geodetą Kraju, głównie w celu lepszej

wymiany informacji oraz poprawy działalności powiatowej administracji geodezyjnej z jednej strony i organów nadzoru geodezyjnego z drugiej. Współpraca Forum z Głównym Geodetą Kraju powinna przyczynić się także do konsolidacji wokół GUGiK w celu jego stabilizacji, utrzymania a nawet wzrastania rangi tego "geodezyjnego organu centralnego".

Dziękuję za uwagę.